

NORGES BONDELAG

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Erlend Stabell Daling
22 05 45 89

Vår dato
21.03.2013
Deres dato

Vår referanse
13/00165-38
Deres referanse

Høring – innskrenkning i odelskretsen m.v.

1. Innledning

Det vises til Landbruks- og matdepartementets høringsbrev av 23. januar 2013, om forslag til innskrenkning av odelskretsen og opphevelse av adgangen til odelsfrigjøring m.v. Forslaget har svært stor betydning for medlemmene i Norges Bondelag og det var derfor nødvendig å gjennomføre en intern høring i organisasjonen. På dette grunnlag ble svarfristen, etter anmodning herfra, utsatt til etter styremøtet den 19. mars d.å.

2. Vedtak

Styret i Norges Bondelag fattet den 19. mars 2013 følgende vedtak:

1. *Norges Bondelag mener at Landbruks- og matdepartementets forslag om innskrenkning av odelskretsen er betenkelig nær odelsinstituttets kjerne. En lovendring av denne karakter setter derfor ekstra store krav til vurderingen i forhold til Grunnloven § 107 og til en overbevisende begrunnelse for at endringen er påkrevet i lys av «... nye sosiale eller økonomiske forhold ...», jf Rt 1948 s 1147, og «... til største nytte for Staten [samfunnet] og Gavn for Landalmuen [landbruksnæringen]». Norges Bondelag mener at lovforslaget ikke er vurdert og begrunnet på en tilstrekkelig måte i forhold til Grunnloven § 107.*
2. *Under forutsetning av at lovgiver vurderer og finner at de samlede endringer i odelsretten over lengre tid, ligger innenfor det som er lovlig i forhold til Grunnloven § 107, og at lovgiver vurderer og finner at endringen er «... til største nytte for Staten og Gavn for Landalmuen», vil Norges Bondelag støtte lovforslaget.*
3. *Norges Bondelag har ikke innvendinger mot at odelsfrigjøringsadgangen etter odelsloven § 31 oppheves, forutsatt at dette skjer samtidig med en innskrenkning i odelskretsen.*
4. *For øvrig har Norges Bondelag ikke merknader til lovforslaget.*

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Postboks 9354 Grønland 0135 OSLO	Besøksadresse: Landbrukets Hus, Schweigaardsgate 34 C 0191 OSLO	Telefon: 22 05 45 00	E-postadresse: bondelaget@bondelaget.no
Norges Bondelag Bondelagets Servicekontor AS	Org.nr.: 939678670 Org.nr.: 985063001 MVA	Bankkonto: 8101.05.12891 Bankkonto: 8101.05.91392	Internett: www.bondelaget.no

3. Bakgrunnen for vedtaket

3.1 Innskrenkning av odelskretsen

Lovforslaget innebærer en kraftig beskjæring av odelskretsen og må derfor vurderes opp mot den beskyttelse odelsretten har i Grunnloven § 107. Lovavdelingens uttalelse synes overflattisk og derfor ikke tilstrekkelig betryggende. Norges Bondelag anmodet på denne bakgrunn professor Thor Falkanger om å vurdere den foreslåtte innskrenkningen av odelskretsen i lys av Grunnloven § 107. Vurderingen er vedlagt dette høringssvaret.

Falkanger vurderer endringsforslaget slik at det «... er ... betenkelig nær ... «ein hard kjerne av odelsinstituttet»». En forutsetning for at lovforslaget skal være innenfor det lovlige, er at det begrunnes i tilstrekkelig grad at endringen er påkrevet i lys av «... nye sosiale eller økonomiske forhold ...», jf Rt 1948 s 1147. Lovgiver må dertil ha vurdert om den foreslåtte innskrenkningen, sammen med alle tidligere innskrenkninger i odelsretten, samlet sett er så omfattende at Grunnloven § 107 er krenket. Falkangers konklusjon er som det fremgår av vurderingen, at lovforslaget ikke er tilstrekkelig begrunnet.

Odelsretten er meget solid plantet i bevisstheten til folk på den norske landsbygda. En viktig årsak til dette er at odelsretten i svært lang tid har gitt bøndene et rettslig vern mot oppkjøp av de ressurser som var avgjørende for at familien kunne leve i relativ velstand. Odelsretten har derfor bidratt til å sikre store deler av landsbygdbefolkningen bedre økonomi og større frihet enn det man opplevde i mange andre europeiske land.

Samtidig som odelsretten gav grunnlag for frihet og velstand, bidro den også i noen grad til å sementere dagens eiendomsstruktur i Norge. Leiejordsandelen er nå så høy at den oppleves som et problem. Avhengigheten av leiejord demper investeringsmuligheter og investeringslyst, og derved også mulighetene for økte inntekter samt økt utnyttelse av arbeidskapasitet og øvrig driftsapparat. I tillegg er leiejord svært ofte dårlig vedlikeholdt, fordi verken grunneier eller leietaker ser seg tjent med å bekoste grøfting, kalking etc. De økonomiske marginene ved drift av leiejord blir derfor små, særlig med et våtere klima.

Norges Bondelag har også merket seg at odelsretten i noen grad nyttes av personer med relativt fjern tilknytning til odelseiendommen, med annet formål enn landbruksdrift. Ikke sjelden er hensikten å sikre den fremtidige muligheten for utbyggingsverdier, et feriested eller rett og slett rent nostalgiske hensyn. Konsekvensen for den bonden som har mistet nødvendig tilleggsjord vil i en del tilfeller være at han eller hun ikke har tilstrekkelig ressursgrunnlag på eget bruk, til å fornye driftsapparatet eller leve av gårdsdriften.

Norges Bondelag mener likevel at det er viktig å videreføre odelsretten med en mindre odelskrets. Innad i kjernefamilien vil odelsretten fortsatt bidra til å beskytte kvinners adgang til landbruksyrket, ved at man ikke kan neglisjere storesøsters ønske om å overta eiendommen ved generasjonsskiftet. Videre er det svært viktig at odelsretten fortsatt bidrar til å beskytte landbruksfamilien i en tid hvor vi står overfor store investeringer i landbruket. Brukerens barn, barnebarn og søsken vil således fortsatt kunne løse gården på odell, dersom eieren skulle gå overende økonomisk. Det er gode holdepunkter for at

Vår dato
21.03.2013

Vår referanse
13/00165-38

den «tryggheten» odelsretten gir i slike situasjoner, bidrar til å øke investeringslysten og innovasjonsevnen i landbruket.

3.2 Opphevelse av odelsfrigjøringsadgangen i tilleggsjordtilfellene

Norges Bondelag har merket seg at det er relativt få odelsfrigjørings saker i løpet av et år og at disse sakene er svært ressurskrevende sett i forhold til samfunnsnytt. Samtidig vil en innskrenkning av odelskretsen, dersom denne blir vedtatt, føre til det i all hovedsak er personer med relativt sterk tilknytning til eiendommen, som fortsatt har odelsrett.

I tillegg har behovet for å kunne søke om odelsfrigjøring avtatt i noen grad etter at eieren fikk en generell adgang til å fremsette forhåndstilbud, jf odelsloven §§ 20 – 20c.

På denne bakgrunn vil Norges Bondelag akseptere at odelsfrigjøringsadgangen oppheves i tilleggsjordtilfellene, forutsatt at dette skjer samtidig som odelskretsen innskrenkes.

3.3 Øvrige endringsforslag

De øvrige endringsforslag anses ikke å ha noen nevneverdig prinsipiell betydning for medlemmene i Norges Bondelag.

Nils T. Bjørke

Per Skorge

